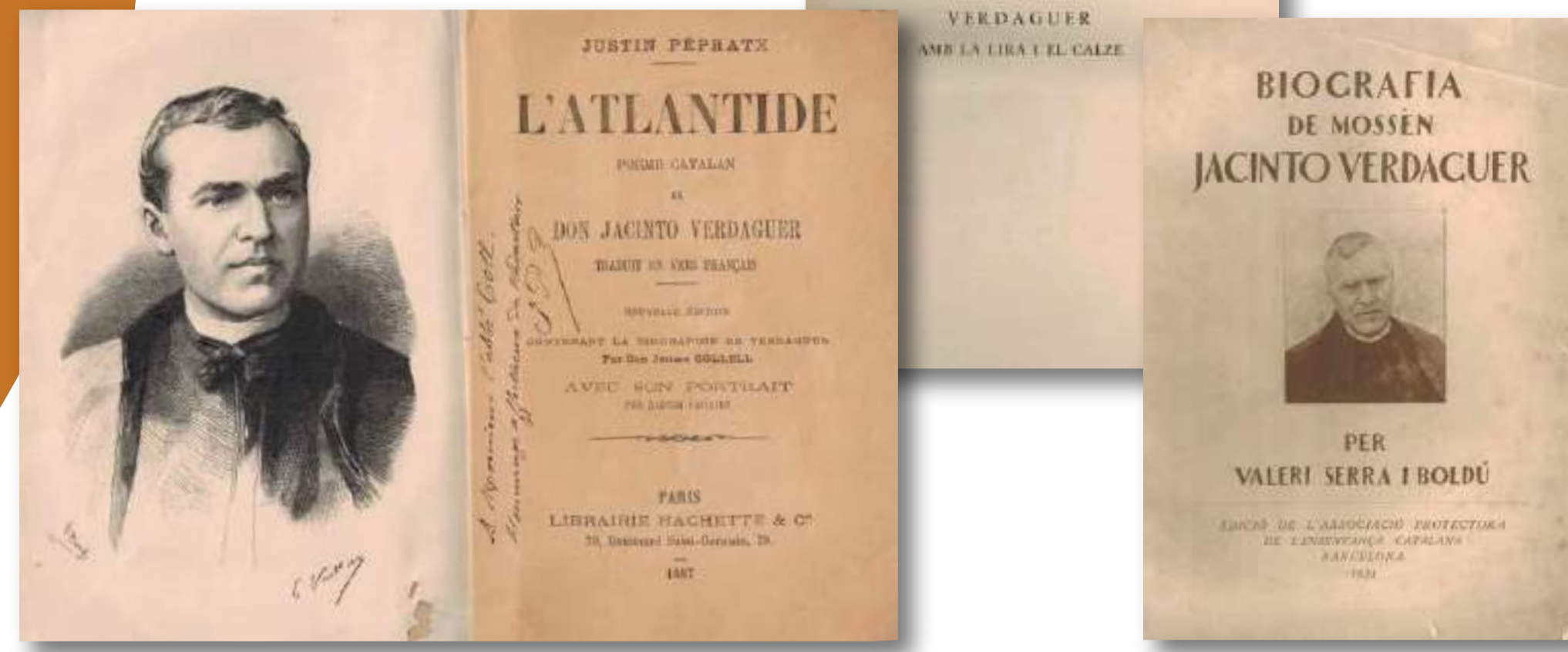

Biografies i Biografisme de VERDAGUER

Una aproximació als títols destacats

VERDAGUER, EL CATALÀ MÉS BIOGRAFIAT

Verdaguer és una figura que crema així que es toca, i es fa impossible no apassionar-s'hi.

Salvador Espriu

Jacint Verdaguer és el català més biografiat de tots els temps. Cap altre personatge com ell no compta amb tantes biografies. Obres extenses o breus, totals o parcials, documentades o indocumentades, a favor o en contra. Cap vida d'escriptor català no ha passat com la del poeta de *L'Atlàntida* per tants exàmens, recerques i veredictes.

La causa de l'enorme massa biogràfica generada per Verdaguer es troba en la seva vida dramàtica, en la pujada i caiguda espectaculars que protagonitzà i en l'empatia amb què la gent de baix s'hi sentien i s'hi senten identificats. Sorgit de família de pagesos i menestrals, Verdaguer pertany a les capes populars de la Catalunya no urbana, sotmesa a la Nova Planta de 1714, que decretà l'abolició de Catalunya.

Justament, apostant per la llengua catalana Verdaguer triomfà com a escriptor dins i fora de la catalanitat lingüística. Però després d'enfilar-se, la seva caiguda fou encara més espectacular, més dramàtica.

PER QUINES RAONS HA ESTAT TAN BIOGRAFIAT VERDAGUER?

Per a mi, l'estudi de l'obra de Verdaguer és tan apassionant com el de la vida, amb tota la seva càrrega dramàtica.

Joaquim Molas

Una de les raons de tant biografisme podria ser la pura essència del drama: ascensió i caiguda del protagonista. Un home de baix que s'enfila a dalt i torna a baix. Ascensió i caiguda de l'heroi. L'escriptor d'un país sense estat, en què la gent subalterna s'identifica en versos del poeta que desafien l'*statu quo* i s'emmiralla en el poeta mateix, quan el veu caigut, tractat amb injustícia pel bisbe de Vic i pel marquès de Comillas, representants destacats de l'estament social avui conegut per «casta».

Verdaguer es convertí en un «cas» d'escàndol que ell mateix atjà escrivint *En defensa pròpia* i que transcendí fins a arribar al Vaticà de Roma i més enllà d'Europa. El cas Verdaguer, comparable al cas Dreyfus a la França del seu temps, dividí els catalans en partidaris a favor d'ell, contra el bisbe i el marquès, i adversaris d'ell, contra la família que l'acollia i els intel·lectuals i polítics que el defensaven.

Text original: Ricard Torrents
Comissariat: Carme Torrents
Documentació: M. Àngels Verdaguer, Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la UVIC-UCC
Producció: Fundació Jacint Verdaguer
Primera edició: maig 2015
Segona edició revisada: maig 2024

Amb el suport de:

EL PERSONATGE

Si en algun autor vida i obra són inseparables, és en Verdaguer. L'hiperbiografisme, però, ha planat damunt de Verdaguer, en perjudici de l'obra i al capdavant de la biografia mateixa.

Ricard Torrents

Pagès, intel·lectual, clergue, viatger, erudit, excursionista, patriota, capellà àulic, propagandista catòlic, almoïner, capellà dels pobres, exorcista i indigent.

Verdaguer, però, és bàsicament escriptor, el primer escriptor català modern, autor d'una obra de milers de pàgines en més de quaranta títols, escrits en quaranta anys, entre 1862 i 1902, traduïts a les llengües europees, en una Catalunya en cerca d'identitat nacional, en plena Revolució Industrial, en trànsit de la Renaixença al Modernisme. El seu biògraf ha d'assumir, integrant-la amb la vida del poeta i amb la seva època, una obra literària d'una potència creativa comparable només a la dels grans de la literatura universal i d'una transcendència que el fa perenne, actual, a qui els catalans devem el retorn del català a la categoria de llengua nacional.

El cas Verdaguer quedà arxivat als tribunals de justícia, però encara està obert als tribunals de la investigació documental, dels estudis literaris i biogràfics, de l'opinió dels lectors que se'l senten seu.

PREGUNTES QUE RESTEN SENSE RESPOSTA

Si la vida humana és una obra de teatre, la vida de Verdaguer, tant si és una «tragèdia» com volia el caputxí Miquel Esplugues, com si és un «drama» com la definia l'historiador andalús Jesús Pabón, és una obra de teatre amb un acte final mal resolt, i encara ple de preguntes difícils de respondre:

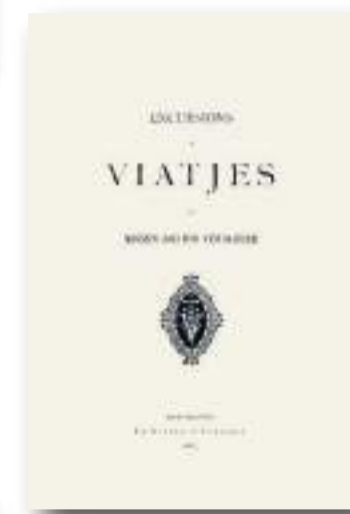
- Quina fou la influència de la mare? La vocació religiosa li fou imposada o se l'autoimposà?
- Quin fou l'amor i el desengany dels quinze anys? conflicte amorós o també social?
- El suspens de Teologia és una anècdota o bé és una represàlia a una opció lingüística i política del jove poeta?
- El poeta hauria acabat *L'Atlàntida*, si no hagués abandonat la Plana de Vic?
- Verdaguer va viure disset anys amb la família del marquès de Comillas. Quina relació tenia amb Maria Gayón, esposa del segon marquès; i el mateix marquès per què li va retirar la confiança?
- De retorn del viatge a Terra Santa (1886), el poeta reorienta la seva vida. Quins personatges intervenen en el procés? Qui eren Deseada Martínez i la seva filla Empar?
- Un cop acabat el conflicte, Verdaguer barceloní i cosmopolita, per què davant de la modernitat de la ciutat de Barcelona que coneix de dalt a baix s'ajup i accepta el paper de «pobre mossèn Cinto»?
- La mort del poeta va estar envoltada d'intrigues. Qui reté encara avui "papers" de Verdaguer?

Autobiografies

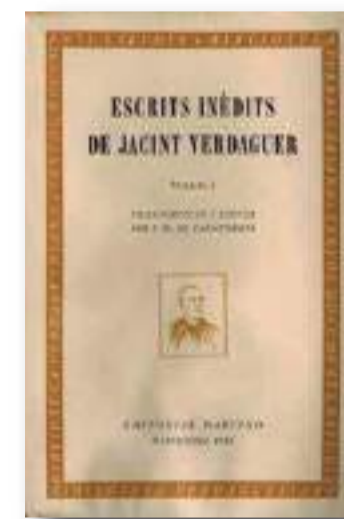
Verdaguer ens aporta informació sobre la seva vida en els pròlegs dels llibres, proses de joventut, en anotacions i quaderns de treball, articles periodístics i sobretot en el seu epistolari que compta amb més d'un miler de cartes.

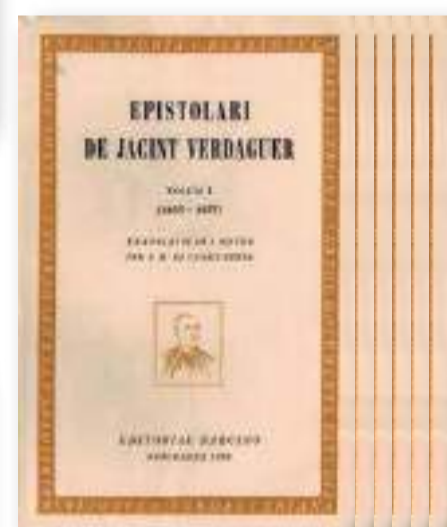
Jacint Verdguer, «Explicació», dins *Dos màrtirs de ma Pàtria o siga Lluçia i Marcia*, a cura de Ricard Torrents. OCEC, vol. 1. Vic: Eumo Editorial/Societat Verdguer, 1995, p. 191-197. (1a edició 1865).

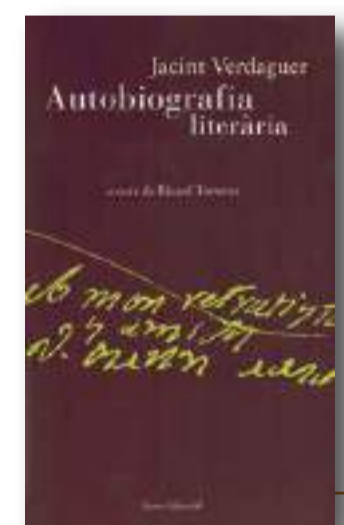
Jacint Verdguer, *Excursions i viatges*. Barcelona: La Il·lustració Catalana, 1887.

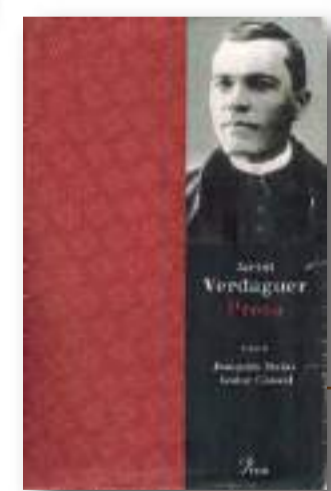
Jacint Verdguer, *Escrits Inèdits. Transcripció i estudi per J. M. de Casacuberta*. Barcelona: Editorial Barcino, 1958 (2 volums).

Jacint Verdguer, *Epistolari. Transcripció i notes per J. M. de Casacuberta i J. Torrent i Fàbregas*. Barcelona: Editorial Barcino, 1959-1993 (11 volums).

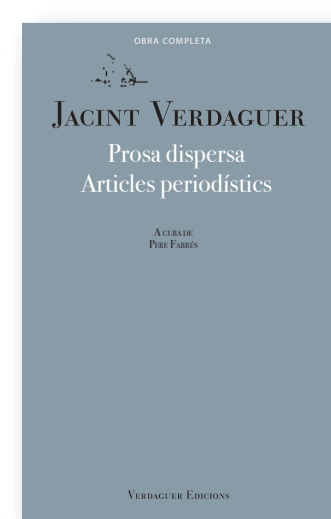
Jacint Verdguer, *Autobiografia literària*, a cura de Ricard Torrents. Vic: Eumo Editorial, 2002.

Jacint Verdguer, «Records d'infantesa», dins *Jacint Verdguer Totes les Obres. Prosa. Vol. 1*. A cura de Joaquim Molas i Isidor Cònsul. Barcelona: Proa, 2003, p. 1321-1350.

Jacint Verdguer, *En defensa pròpia*, a cura de Lluïsa Plans. OCEC, vol. 17. Vic: Eumo Editorial/Societat Verdguer, 2012.

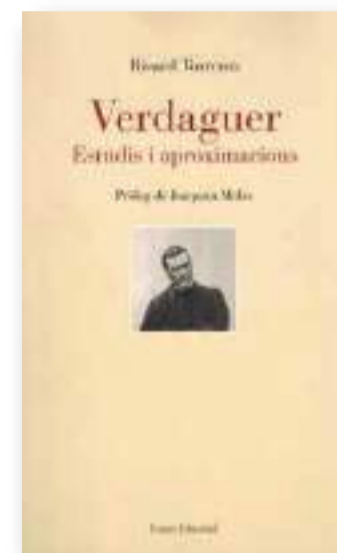
Jacint Verdguer, *Prosa dispersa II. Articles periodístics*, a cura de Manuel Llanas. OCEC, vol. 23. Folgueroles: Verdguer Edicions/Societat Verdguer, 2024.

Biografies dels seus coetanis

Les primeres aproximacions a la biografia de Verdguer van ser escrites pels seus coetanis més propers, amics i familiars.

Francesc Rierola, «D. Jacinto Verdguer». *La Hormiga de Oro*, 1a setmana de març de 1886, p. 150-154.

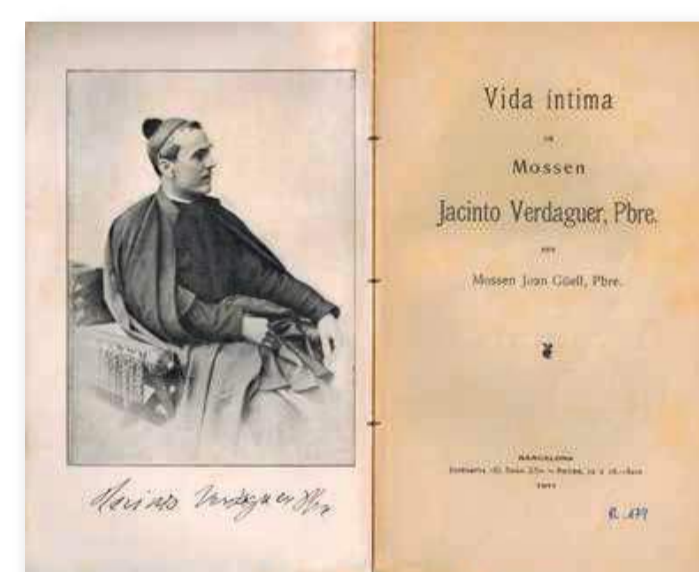
Jaume Collell, «Epístola Biogràfica», dins *Estudis i aproximacions*, edició a cura de Ricard Torrents. Vic: Eumo Editorial, 1995, p. 5-20. [escrita vers 1881 (1a edició 1887)].

Jaume Collell, «Pròleg», dins *L'Atlantide, poème catalan de Don Jacinto Verdguer traduit en vers français par Justin Pépratx*. París: Librairie Hachette & Cie., 1887, p. 48-61.

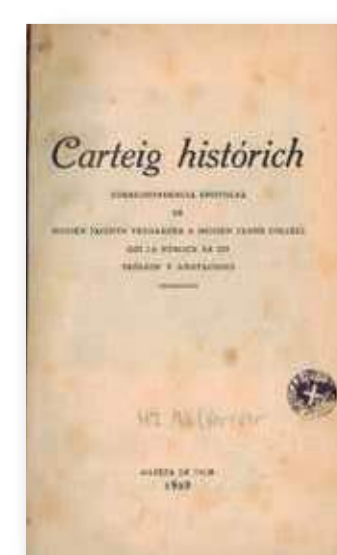
Jaume Collell, «In illo tempore», dins *Dos màrtirs de ma pàtria o siga Lluçia i Marcia*. OCEC, vol. 1. Vic: Eumo Editorial/Societat Verdguer, 1995, p. 261-277. (1a edició 1907).

Joan Güell, *Vida íntima de mossèn Jacinto Verdguer, Prebere*. Barcelona: Impremta "El Siglo XX", 1911.

Jaume Collell, *Del meu fadrinatge*. Vic: Gazeta de Vic, 1920.

Jaume Collell, «Pròleg i anotacions», dins *Carteig històric: correspondència epistolar de mossèn Jacinto Verdguer a mossèn Jaume Collell*. Vic: Gazeta de Vic, 1929, p. 5-15.

Biografies de la posteritat

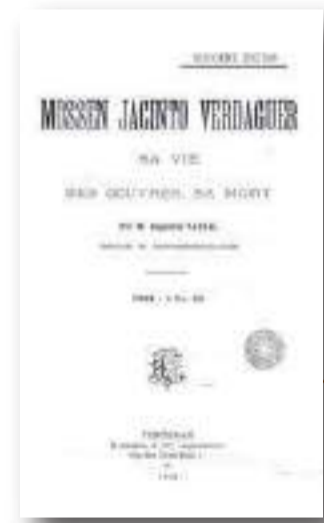
Entre les biografies pòstumes podem destacar dues etapes: una primera que va de la mort del poeta al cinquantenari de la seva mort (1902-1952) en què el drama personal del poeta plana per damunt dels aspectes més literaris; i una segona etapa iniciada sobretot en el centenari de la mort en què els treballs d'investigació han permès fer una aproximació més objectiva a la trajectòria vital del poeta.

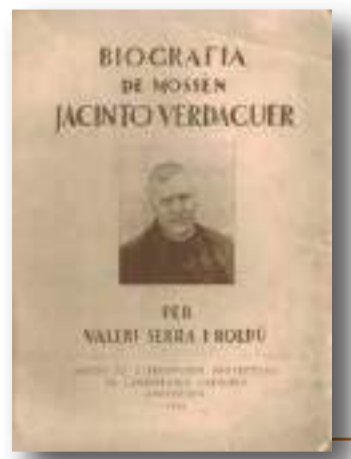
Josep Falp i Plana, *Mossèn Verdaguier: el poeta, el sacerdot, l'home, el malalt*. Barcelona: Tipografia "l'Industria" de Manel Tasis, 1902.

Exupère de Prats de Molló, «Jacinto Verdaguier», dins *Conferences*. París: Desclée de Brouwer, [1904?], p. 7-189.

Agustí Vassal, *Mossen Jacinto Verdaguier: sa vie, ses oeuvres, sa mort*. Perpinyà: Imp. Barriere et Cie, 1913.

Valeri Serra i Boldú, *Biografia de mossèn Jacinto Verdaguier*. Barcelona: Edició de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, 1924.

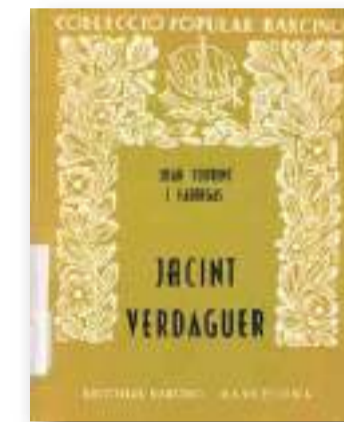
P. Manuel Monjas, *Documentos inéditos acerca de Mosén Jacinto Verdaguier, su amistad con los agustinos del Escorial*. Barcelona: Editorial Juventud. S.A, 1933. Editora Nacional, 1953.

Joan Moles, *Mossèn Cinto Verdaguier, pròleg de Josep Carner*. Mèxic: Tall. Gràf. Ediciones Minerva, 1945.

Joan Bonet Baltà, *El sacerdot poeta Jacint Verdaguier. Epíleg a Jacint Verdaguier. Obres Completes*. Barcelona: Biblioteca Perenne, 1949, 1964, 1974.

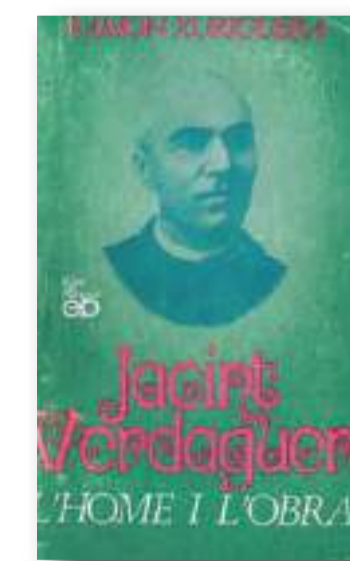
Joan Torrent i Fàbregas, *Jacint Verdaguier. Resum biogràfic*. Barcelona: Barcino, 1952.

Josep Miracle, *Verdaguier, amb la lira i el calze*. Barcelona: Aymà Editors S.L., 1952.

Antonio Carner, *La verdad sobre la vida y la tragedia de Verdaguier*. Barcelona: Ediciones GEA, 1971.

Ramon Xuriguera, *Jacint Verdaguier. L'home i l'obra*. Barcelona: Editorial Pòrtic, 1971.

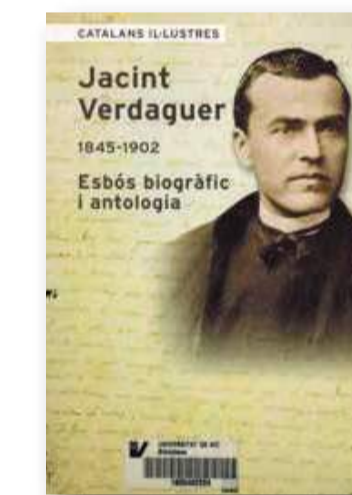
Ricard Torrents, *Verdaguier: un poeta per a un poble*. Vic: Eumo Editorial, 1995, 2002 (primera versió 1980).

Miquel de Palol, *Jacint Verdaguier*. Barcelona: Omega, 2002.

Joan Castellar-Gassol, *Verdaguier. Vida i passió*. Barcelona: Edicions de 1984, 2002.

Narcís Garolera, *Jacint Verdaguier (1845-1902). Esbós biogràfic i antologia*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2002.

Marta Pessarrodona i Narcís Garolera, *Jacint Verdaguier – Una biografia*. Barcelona: Quaderns Crema, 2016.

Bernat Gasull i Roig, *Maleïda. L'aventura de Jacint Verdaguier a l'Aneto*. Folgueroles: Verdaguier Edicions, 2015.

Àlvar Valls i Roser Carol, *Verdaguier dia a dia. Cronologia de Jacint Verdaguier (1845-1902)*. Folgueroles: Verdaguier Edicions, 2023.

Biografies de ficció

Un personatge com el poeta Verdaguer en un context com el de la segona meitat del segle XIX a Catalunya-Espanya-Europa no pot deixar d'inspirar literatura de ficció històrica o d'història ficció, un gènere que pren personatges de la història i en fa protagonistes no tant d'un estudi documentat de la seva vida i obra com d'una novel·la de no ficció o d'una biografia de ficció.

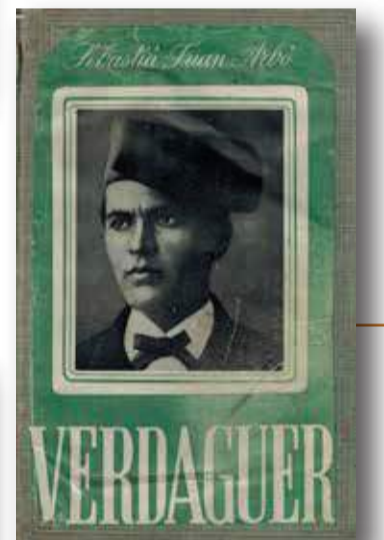
Josep Soler i Miquel, «La última etapa de una alma», dins *Escritos*. Barcelona: Tipografia «L'Avenç», 1898, p. 5-14.

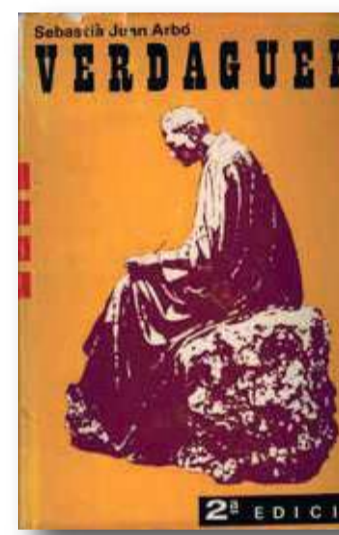
Santiago Rusiñol, *El Místico: drama en quatre actes*. Barcelona: Tipografia l'Avenç, 1904.

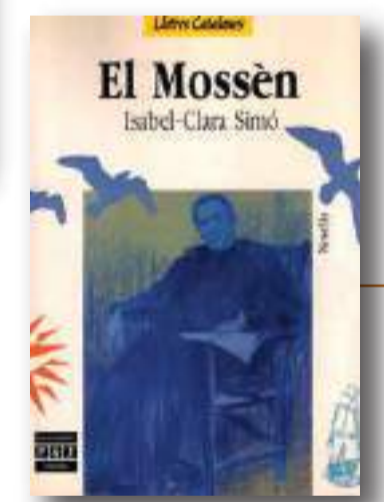
Leonardo Castellani, *El ruseñor fusilado. El Místico. Drama en tres actos*. Buenos Aires: Ediciones Penca, 1952.

Sebastià Juan Arbó, *Verdaguer. El poeta, el sacerdot i el món*. Barcelona: Editorial Aedos, 1952.

Sebastià Juan Arbó, *La vida tràgica de Mossèn Jacint Verdaguer. Pròleg de l'autor*. Segona edició, Barcelona: Aedos, 1970.

Isabel-Clara Simó, *El Mossèn*. Barcelona: Plaza-Janés Editores, 2002 (1a edició 1987).

Baltasar Porcel, *El drama i la mar. Entrevista amb Jacint Verdaguer*. Barcelona: Proa, 2002.

Andreu Carranza, *El poeta del poble*. Barcelona: Edicions Destino, 2015. Premi Josep Pla 2015.

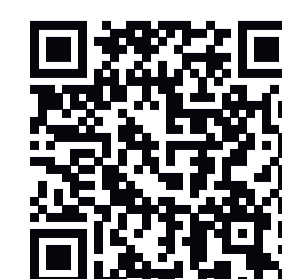

Daniel Palomeras, *Fills de la terra dura*. Barcelona: Comanegra, 2020.

Àlvar Valls, *Entre l'infern i la glòria*. Barcelona: Edicions de 1984, 2020.

Vegeu la ressenya de les darreres obres publicades a ANUARI VERDAGUER, núm. 29 (2021) p. 121-137:

Biografies en imatges: l'audiovisual

La biografia de Verdaguer, malgrat haver tingut una vida amb molts ingredients dramàtics, ha estat portada a la gran pantalla en poques ocasions. El místic de Rusiñol va inspirar una pel·lícula homònima en cinema mut (1926) i *Entre tu amor y el cielo* (1950) totes dues portades al cinema però amb poca repercussió. Per a televisió cal destacar dos documentals i un biopic i, per al cinema, dues pel·lícules documentals:

Josep M. Lladó, *Verdaguer. Una espiga enmig de la zitzània?* RTVE, 1991. Documental dramàtic a partir del guió de Jesús Borràs i Antoni Colomer.

Carles Canet, *L'entrevista impossible*. Televisió de Catalunya pel Canal 33, 2002. Conversa fictícia entre Jacint Verdaguer interpretat per Lluís Homar i Baltasar Porcel a l'escenari de Vil·la Joana. Amb guió de Baltasar Porcel, Ricard Cambra i Carles Canet en el marc de l'Any Verdaguer.

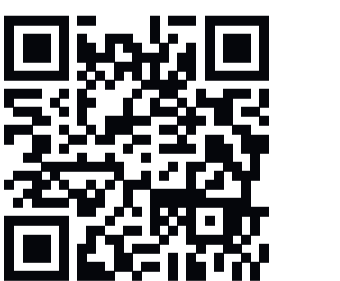

Lluís Maria Güell, *L'enigma Verdaguer*. Diagonal TV, TV3, TVE i ICEC, 2019. Text d'Enric Gomà i Teresa Vilardell i guió de David Plana. L'estrena a TV3 va ser un èxit de públic i va ser nominada als premis Gaudí de Cinema català com a millor pel·lícula per a televisió 2019.

Albert Naudín, *Maleïda 1882. L'aventura de Jacint Verdaguer a l'Aneto*. FilmeXplora Produccions, 2019. Basada en el llibre homònim de Bernat Gasull i Roig, i guionada pel mateix escriptor, recrea l'ascensió de Jacint Verdaguer a la Maleïda (Aneto) l'estiu de 1882.

Visualitzeu Maleïda aquí:

Albert Naudín, *Canigó 1883. La llegenda pirinenca de Jacint Verdaguer*. FilmeXplora Produccions, 2024. Amb guió original de Bernat Gasull i Roig, és la segona part del film *Maleïda 1882* i recrea la història de les ascensions de Verdaguer pel Pirineu per poder escriure el poema *Canigó*.